

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДІТЕЙ З ООП ЧЕРЕЗ БАТЬКІВСЬКУ СПІЛЬНОТУ

У статті висвітлюється проблема формування здоров'язбережувальної компетентності дітей з ООП, робляться спроби пошуку визначення понять «компетентність», «здоров'язбережувальна компетентність»; визначається важливість педагогічного супроводу, який включає різні компоненти та передбачає комплексну роботу з дитиною і її сім'єю в частині розвитку, збереження та зміцнення здоров'я (фізичного, психічного, соціального).

Ключові слова: компетентність, здоров'язбережувальна компетентність, педагогічний супровід, діти з порушеннями.

The article highlights the problem of the formation of health-saving competence of children with disabilities, examples of research in this field are given; attempts are made to find a definition of the concepts "competence", "health care competence"; the importance of pedagogical support is determined, which includes various components and involves comprehensive work with the child and his family in terms of development, preservation and strengthening of health (physical, mental, social).

Key words: competence, health care competence, pedagogical support, children with disabilities.

В українському освітньому просторі залишається актуальною проблема пошуку ефективних способів зміцнення здоров'я дітей з особливими освітніми потребами (далі ООП), превенції різних захворювань, фізичних та психічних порушень у розвитку дітей.

Питання підвищення результативності освіти дітей із ООП, у тому числі і з аутичним спектром, пов'язаний з реалізацією ідеї створення рівних умов здобуття загальної та професійної освіти. Ці умови передбачають допомогу з орієнтацією на перспективу, що надалі буде сприяти благополучній соціалізації дітей, становленню їх як самостійних та успішних членів сучасного суспільства.

Окремі сторони формування здоров'язбережувальної компетентності дітей, аналізують у своїх працях Вороніна Д.О., Бобрицька В.Р., Митчик О.О., Сапожник О.К.; формування культури здоров'я – Драгнева Ю.В., Кривошея Г.К., Башавець Н.П.; формування здорового способу життя – Леонтєва О.В., Бабаліч В.Л., Соколенко Л.П., Бойко Ю.С., Лапаєнко С.К., Дурова Л.М., Вакуленко О.М., Завидівська Н.К., Марків О.Т. тощо.

Надання допомоги зі збереження та зміцнення здоров'я у дітей з ООП, здійснюється не тільки медичними та освітніми установами, а й членами їх сімей. Слід зазначити, що в рамках освітнього закладу дошкільної освіти робота в галузі збереження здоров'я дітей здійснюється компетентними вихователями, дефектологами з необхідними особистісними та професійними характеристиками.

Батьки не є професійними фахівцями, у зв'язку з чим виникає питання про необхідності надання їм підтримки у зміцненні здоров'я їх дітей з порушеннями аутичного спектру. На це вказують дослідження Ольхіної О.О., Палій С.Р., Слюсарської Т.В., Степановою Л.А., Федоренко Ю.В..

У статті Палій С.Р. зазначається про недостатньо високу педагогічну культуру батьків, наголошується відсутність у батьків базових знань у галузі спеціальної психології та педагогіки, що призводить до неможливості або труднощів при створенні в домашніх умовах корекційно-розвивального середовища, підсумком чого стає недостатній розвиток дітей зазначеної категорії [4]. Результати дослідження, проведеного Степановою Л.А. Федоренком Ю.В. та Слюсарською Т.В. також показали, що сучасна сім'я, де росте дитина

з розладами аутичного спектру, не справляється із завданням забезпечення умов, які могли бути визнані сприятливими для її успішного розвитку та виховання [8].

З урахуванням вищевикладеного можна говорити про необхідність визначення змісту та складових здоров'язберігаючої компетентності дітей дошкільного віку, ефективних способів підвищення компетентності батьків.

Розглянемо кілька прикладів, які розкривають поняття «компетентність». Найбільш широко відомими є уявлення про компетентність як про здібності, які потрібні для виконання конкретних завдань (Дж. Равен [6]), і як про властивість особистості, що характеризує професіоналізм (Мініна А.А. [3]).

Конкретизуючи подання терміну зазначених вище авторів, можна зазначити, що поняття «компетентність» поєднує в собі теоретичні знання та практичні дії особистості, припускає їх гармонійне поєднання, поступове придбання під час цілеспрямованого впливу ззовні (табл. 1).

Таблиця 1

Змістовне наповнення поняття «компетентність»

Автори	Складові компетентності
Мініна А.А.	Блок ЗУН, які дозволяють здійснювати виховні функції та створювати сприятливу атмосферу у розвиток дитини [3]
Рижков Р.С.	Адекватна оцінка індивідуальних можливостей дитини; орієнтація на розвиток сімейного потенціалу; зацікавленість у співробітництві з різними соціальними інститутами; наявність знань, умінь, навичок грамотна педагогічна взаємодія з дитиною [7]
Сімкіна П.Л.	Здатність людини планувати і реалізовувати свою життєдіяльність у спосіб, сприятливий для здоров'я і безпеки самої людини та її соціального оточення [9].

Зазначимо, що поняття «компетенція» визначає необхідні вміння, а «компетентність» виявляється у здібності (готовності) людини до практичної діяльності, до вирішення життєвих проблем на основі набутого життєвого досвіду, цінностей, схильностей та здібностей, тобто компетентність розвивається у тому числі на основі певних знань, умінь [4].

У дослідженні Алієвої А.М. виділено принципи реалізації процесу формування компетентності у галузі здоров'язбереження дошкільників: суб'єктивності, індивідуалізації, опори на досвід, психологічної комфортності, актуалізації результатів навчання [1].

Програма, по організації та формуванню компетентності повинна включати цілі, завдання, зміст роботи, зразковий перелік заходів з описом форм, методів, прийомів роботи, роботу з батьками, базуватися на різних варіантах трансляції умов збереження, зміцнення, розвитку здоров'я. Крім того, програма має бути складена з урахуванням поєднання педагогічних та андрагогічних принципів роботи [9].

Звичайно, програма педагогічного супроводу дітей, які мають порушення аутичного спектру, мають певну специфіку, основна ціль програми - допомогти батькам педагогічними засобами усвідомити, чим розвиток таких дітей відрізняється від розвитку дітей з нормотиповим розвитком, запропонувати способи подолання кризових ситуацій та повсякденних труднощів, що виникають внаслідок наявних відхилень здоров'я, показати шляхи та умови адаптації дитини в соціальному середовищі [2].

Дані умови передбачають створення здоров'язберігаючих передумов, які включають спеціальне середовище, уявлення про яку засновані на вимоги до діяльності дітей з порушеннями аутичного спектру, припускають накопичення та використання

знань про здоровому способі життя, усвідомлення цінностей здорового способу життя, виховання здоров'я, що розвивають звичок.

Ці умови мають реалізовуватись при активній взаємодії всіх суб'єктів педагогічного процесу (педагог-учень-батьки) [1].

Робота із супроводу дошкільників проводиться обов'язково у взаємодії з лікарем, що спостерігає дитину, або на основі його рекомендацій. Важлива умова досягнення позитивних результатів обов'язкове дотримання всіх вказівок фахівців. Насамперед, це стосується дрібної моторики, дотику, орієнтування в просторі зорового навантаження. Важливо сформувати у дітей та батьків такі якості, як терпіння, наполегливість, впевненість у успіху, у результативності проведення їх спільних занять.

Підвищення компетентності батьків дітей з порушеннями аутичного спектру має здійснюватися у таких напрямках: психологічний (педагог-психолог); медичний (лікар); педагогічний (вчитель, дефектолог); сімейний.

Таким чином, підвищення компетентності у сфері збереження здоров'я дитини з порушеннями аутичного спектру є актуальним і дуже важливим питанням. Сім'я - особливий мікросоціум, де дитина не просто живе, але де відбувається формування її найважливіших особистісних якостей моральної якості. Батьки можуть усвідомити ступінь своєї значущості в лікуванні, вихованні та навчанні дитини, якщо їм будуть зрозумілі наявні проблеми та шляхи їх подолання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алієва М.П. Формування компетентності батьків у галузі здоров'язбереження молодших школярів: К, 2017. 216 с.
2. Выготский Л.С. Психология развития. Избранные работы. М.: Издательство Юрайт, 2019. — 281 с.
3. Мініна А.А. Проблема батьківської компетентності у вітчизняній психолого-педагогічній літературі «Психолого-педагогічні науки». - № 6. - 2017. - С. 67-76.
4. Палій С.Р. Організаційно-педагогічні умови валеологізації педагогічного процесу в загальноосвітній школі-К., 1999. - 240 с.
5. Петряков П.А. Петряков П.А. Здоров'язберігаючі технології в початковій школі: Навчальний посібник. - Т.: В-во Юрайт, 2019. - 197 с.
6. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен; пер. с англ. В.И.Белопольского. — М.: Из-во Когито-Центр, 2002. — 396 с.
7. Рижков Р.Є. До питання мотивації здоров'я та здорового способу життя дітей крізь призму сучасних здоров'язберігаючих факторів Охорона здоров'я, освіта та безпека. - 2016. - № 2 (6). - С. 68-71.
8. Степанова Л.А. Історія ідеї здоров'язбереження в освіті. ДСХІ, 2017. - 276с.
9. Сімкіна П.Л. Титаровський Л.В. Педагогічна валеологія. Книга І. Формування культури та здоров'я школяра: В-во Амріта, 2017. - 272 с.

Рекомендує до друку науковий керівник доцентка Ляшко В.В.